

Սորընծաձի գիտելիքներ

Հ.Մ.Ը.Մ.

ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԿԱՒՈՒՏՆԵՐ

ՆՈՐԸՆԾԱՅԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Պատրաստեց՝
ԾՐՋԱՆԱՅԻՆ ՍԿԱՒՈՒՏԱԿԱՆ
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿԶԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

Հրատարակութիւն՝
Հ.Մ.Ը.Մ.-ի Արեւմտեան Միացեալ Նահանգներու
Ծրջանային Վարչութեան

Լոս Անճելըս
1986

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄ

Շրջանային Ընդհանուր Խմբապետ	*Վարուժ Միրզայեան*
Միաւորի Խմբապետ	*Ռուբինա Յովնանեան*
Միաւորի Խմբապետ	*Արմէն Աբրահամեան*
Միաւորի Խմբապետ	*Դաւիթ Շիրիկեան*
Խմբապետ	*Էդիսոն Հովակիմեան*
Վարիչ Առաջնորդ	*Նարիս Խալաթեան*
Գծանկարիչ	*Ալֆրեդ Տէր Յակոբեան*
Կողքի Նկար	*Մհեր Դաւիթեան*

ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ 1986

Copyright© by Homenetmen Regional Executive Committee 1986.

Printed By ALCO PRINTING CO.
(818) 240-1412
Glendale, California

ՀԱՅ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

Շնորհակալ գնահատումով
յանձն առաւ
Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սկաուտական
Նորընծայի, Բ. Կարգի եւ Ա. Կարգի
գիտելիքներու պատկերազարդ գիրքերու
հրատարակութեան ամբողջ ծախքը:

ՅԱՆԿ

	Էջ
Մեր խօսքը	7
Հայ Սկաուտին երդումը	9
Հայ Սկաուտին դաւանանքը	10
Տէրունական աղօթքը	17
Սկաուտութեան նշանաբանը եւ նշանը	18
Հ.Մ.Ը.Մ.Ի նշանաբանը եւ նշանակը	18
Մեր ազգային դրօշակը եւ իմաստը	19
Սկաուտական կարգերը, աստիճաններն ու պաշտօնները	21
Բարեւը եւ նշանակութիւնը	23
Կողմնացոյցին ութ կողմերը	24
Սուլիչով հրահանգները	25
Սկաուտական վեց հանգոյցները	26
Սկաուտական հետախուզական վեց նշանները	27
~~Մարմնին գլխաւոր մասերը~~	~~36~~
Արկածելին կամ հիւանդին կատարուելիք անմիջական օգնութիւնը	30
Ծուխտական մարզանքին գլխաւոր փորձերը	34
~~Գիծի խաղը~~	~~34~~
Սկաուտութեան հիմնադրութիւնը	36
Հ.Մ.Ը.Մ.Ի հիմնադրութիւնը	38
Հայաստանի աշխարհագրութիւնը	39
Երգեր - «Մեր Հայրենիք»	42
«Յառաջ նահատակ»	43
«Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Հայ Արիներ»	44
«Սարդարապատ»	45
«Ջէյթունցիներ»	46

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Հոգիով եւ մարմնով առողջ եւ ուժեղ սերունդներ պատրաստելու ուղիղ ճամբան մարմնակրթանքն է եւ սկաուտիզմը:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի համար սկաուտութիւնը դաստիարակչական շարժում մըն է, որ կը ձգտի՝

Հասցնելու մարդկային ու ազգային վեհ գաղափարներով, ֆիզիքական բարձր կարողութիւններով եւ ազնիւ զգացումներով օժտուած հայ նոր սերունդներ.

Սերունդներ, որոնք ատակ են տոկալու հոգեկան եւ ֆիզիքական ամենաճաժուարին պայմաններուն, բայց եւ երբեք չընկճուիլ.

Սերունդներ, որոնք զուարթ են ու խանդավառ, բայց եւ պարտականութեան հանդէպ լուրջ ու գիտակից.

Սերունդներ, որոնք ունին նախաձեռնող ոգի եւ ստեղծագործ միտք, բայց եւ հնազանդ են ու կարգապահ.

Ընկերասէր են, բայց եւ ուղղամիտ ու անաչառ:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտական գիտելիքներու Նորընծայի, Բ. Կարգի եւ Ա. Կարգի պատկերազարդ գիրքերու հրատարակութիւնը անյետաձգելի պահանջ մըն էր, որուն պատրաստութեան համար անվերապահ գնահատանքի արժանի, երկարատեւ, լուրջ ու բծախնդիր աշխատանք տարին մեր շրջանի սկաուտ խմբապետները:

Յատուկ շնորհակալութիւն նաեւ եղբայր Պարգեւ Շիրինեանին (Հրազդան), որ գիտելիքները խմբագրելու աշխատանքները կատարեց մեծ համբերութեամբ:

Սոյն գրքոյկին մէջ երբ կը նշուի սկաուտ բառը, պէտք է հասկնալ 12էն 16 տարեկան պատանին եւ պարմանուհին, որոնք Հ.Մ.Ը.Մ.ի մէջ կը կոչուին արի եւ արեւոյշ:

Վստահաբար տարուած շնորհակալ աշխատանքները պիտի օժանդակեն այս պատանիներուն ու պարմանուհիներուն տրուելիք դաստիարակութեան գործին եւ հասնին իրենց կէտ նպատակին:

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՄԻԱՑԵԱԼ
ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԾՐԱՆԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻԻՆ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի արիների խոստումը

- խոստանում եմ լինել հաւատարիմ Աստուծոյ և ծառայել Ազգիս ու Հայրենիքիս:
- Միշտ օգնել ուրիշին և գործել իբրև պարտականութեան գիտակից, արի և վեհանձն մարդ:
- Հնազանդ լինել Հ.Մ.Ը.Մ.ի արիների դաւանանքին:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի արեգոյշների խոստումը

- Խոստանում եմ լինել հաւատարիմ Աստուծոյ և ծառայել Ազգիս ու Հայրենիքիս:
- Միշտ օգնել ուրիշին և գործել իբրև պարտականութեան գիտակից, արի և վեհանձն մարդ:
- Հնազանդ լինել Հ.Մ.Ը.Մ.ի արեգոյշների դաւանանքին:

Գայլիկների խոստումը

- Կը խոստանամ կարելիս անել, հաւատարիմ մնալու համար, Աստծուս, Հայրենիքիս, ծնողներիս եւ վոհմակի օրէնքներին:
- Փորձել բարիք անել ամեն օր:

Արծւիկների խոստումը

- Կը խոստանամ կարելիս անել, հաւատարիմ մնալու համար, Աստծուս, Հայրենիքիս, ծնողներիս եւ երամի օրէնքներին:
- Փորձել բարիք անել ամեն օր:

ԵՐԴՈՒՄԻՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.— Սկաուտին համար ամէնէն նուիրական արժէքը իր պատիւն է:

Սկաուտը իր պատիւին վրայ տուած երդումը կը յարգէ ու կը գործադրէ:

Հաւատարիմ լլլալ Աստուծոյ, կը նշանակէ հետեւիլ Աստուածային պատգամին. այսինքն՝ լլլալ բարի, ուղղամիտ եւ արդար, սուտ չխօսիլ, ուրիշին չարիք չընել եւ իրարու հանդէպ սէր ունենալ:

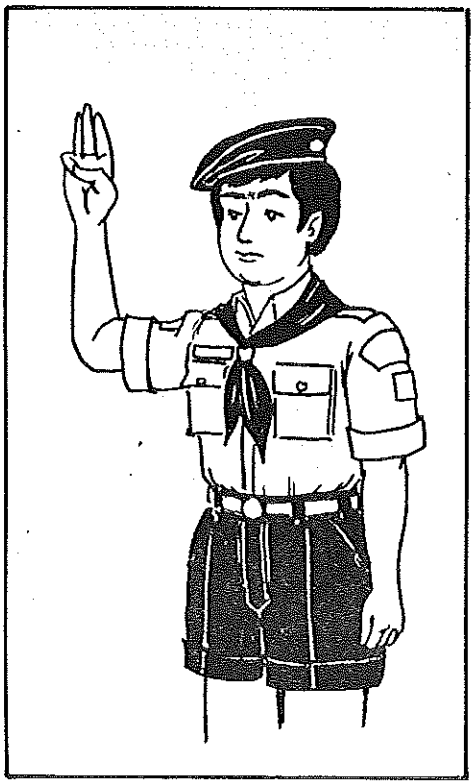
Ծառայել հայրենիքիս ու ազգիս, կը նշանակէ լլլալ հայրենասէր ու ազգասէր, այսինքն՝ սիրել հայրենիքը՝ Հայաստանը, պաշտպանել անոր ամբողջական ու միացեալ գոյութիւնը, օժանդակել անոր բարգաւաճումին, գոհաբերութեամբ մասնակցիլ ազգանուէր ձեռնարկներուն եւ տէր կանգնիլ հայ ժողովուրդի արդար իրաւունքներուն:

Բ.— Ուրիշին օգնելը, ուրիշին սիրելը մեծագոյն արժանիքն է սկաուտին:

Պարտականութեան գիտա-

կից, արի ու վեհանձն հայ սկաուտը կը ջանայ ուրիշներուն երջանկութիւն պատճառել: Ան հոգեկան գոհունակութիւն կը զգայ, երբ ուրիշները երջանիկ կը տեսնէ:

Գ.— Սկաուտին երդումը գուցէ առաջին երդումն է որ ան կը կատարէ իր կեանքի սեմին: Այդ երդումին հանդէպ հաւատարիմ ըլլալը, իր արժանիքներուն չափանիշը կ'ըլլայ, որոնք հետզհետէ կը յայտնըւին, ստեղծելով նկարագրի տէր ցանկալի ու օրինակելի մարդը:

Իր երդումին հաւատարիմ նորընծան կը հնազանդի հայ սկաուտի զաւանանքին:

2.- ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏԻՆ ԴԱՒԱՆԱՆՔԸ

ա) Սկաուտին խօսքը ճիշտ է:

բ) Սկաուտը հնազանդ է:

գ) Սկաուտը հաւատարիմ եւ ուղղամիտ է:

դ) Սկաուտը միշտ կ'օգնէ ուրիշներուն:

ե) Սկաուտը բարեկամ է ամէնուն եւ եղբայր՝ բոլոր սկաուտներուն:

զ) Սկաուտը բարեկիրթ է:

է) Սկաուտը մաքուր հայեցքէն կը խօսի ամէնուն հետ, ամէն տեղ եւ ամէն առեն:

ը) Սկաուտը կը սիրէ ու կը պաշտպանէ անասուները եւ բոյսերը:

թ) Սկաուտը միշտ զուարթ ու խանդավառ է:

ժ) Սկաուտը աշխատասէր եւ կորովի է:

ժա) Սկաուտը տնտեսող է:

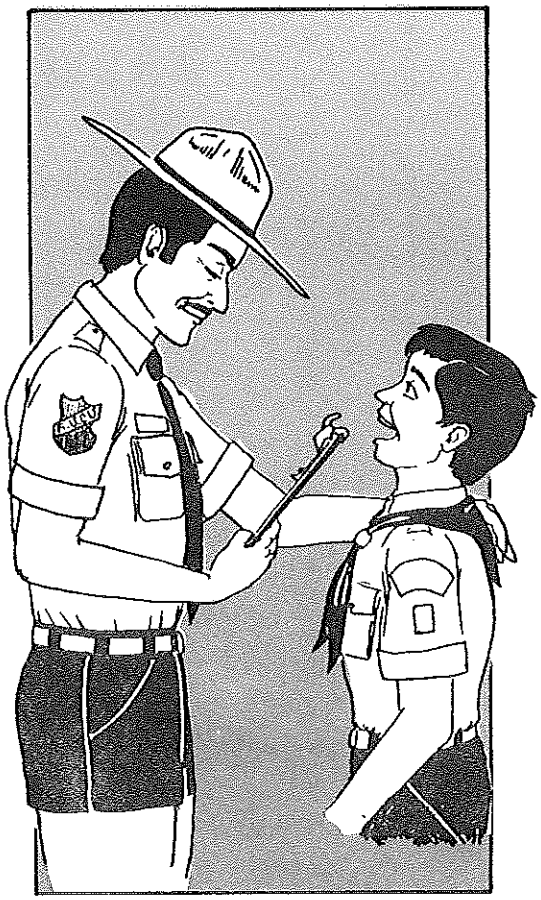
ժբ) Սկաուտը մաքուր է մտածումներով, խօսքով եւ գործով:

Ա.- ՍԿԱՈՒՏԻՆ ԽՕՍՔԸ ՆՈՒԻՐԱԿԱՆ Է

Սկաուտը ինչ պայմաններու մէջ ալ գտնուի, կը յարգէ իր տուած խոստումը եւ իր ըսած խօսքը:

Աւելի լաւ է չխոստանալ, քան տուած խոստումը չյարգել: Որովհետեւ, խոստումը չյարգելով է որ կը ստեղծուին ամէն տեսակի անհաճոյ դժուարութիւնները:

Սկաուտին խօսքը որեւէ կասկածի չ'երթարկուիր:

Բ. ՍԿԱՈՒՏԸ ՀՆԱԶԱՆԴ Է

Սկաուտը կը հնազանդի իր ծնողքին, իր ուսուցիչներուն, իր պետերուն եւ իրմէ մեծերուն:

Սկաուտը կը յարգէ իր բնական երկրին պետական բոլոր օրէնքները:

Սկաուտը իր հնազանդութեամբ կը դառնայ կարգապահ եւ ուրիշներուն օգտակար տիպար անձ մը:

Առանց հնազանդութեան կարելի չէ կարգապահութիւն ստեղծել: Իսկ ուր որ կարգապահութիւն չկայ, կարելի չէ օգտակար գործ կատարել:

Գ. ՍԿԱՈՒՏԸ ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ԵՒ ՈՒՂՂԱՄԻՏ Է

Հաւատարմութիւնը եւ ուղղամտութիւնը գլխաւոր երկու պայմաններն են կեանքի մէջ յաջողելու համար։

Ան որ հաւատարիմ եւ ուղղամիտ չէ, որեւէ տեղ բարեկամ չի կրնար ունենալ եւ կ'արհամարհուի իր շրջապատի մարդոցմէն։

Սկաուտը հաւատարիմ է իր կրօնքին, հայրենիքին, ազգին, ծնողքին, ընկերներուն, բարեկամներուն եւ իր պատկանած Միութեան։

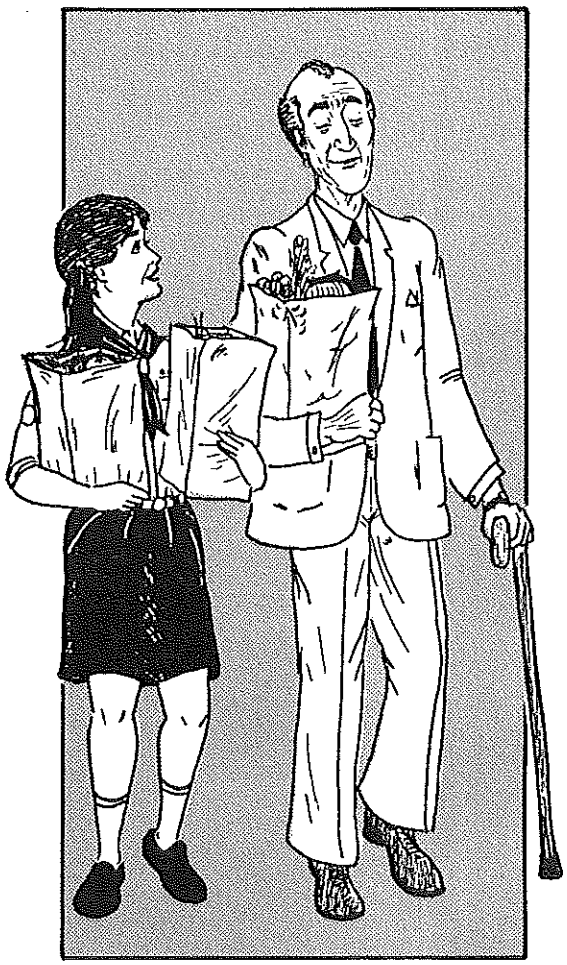
Սկաուտը նաեւ ուղղամիտ է եւ միշտ կը ձգտի դէպի լաւին ու բարիին։

Դ. ՍԿԱՈՒՏԸ ՄԻՇՏ Կ'ՕԳՆԷ ՈՒՐԻՇՆԵՐՈՒՆ

Հաճոյքներուն մեծագոյնը ուրիշներուն օգտակար ըլլալն է։

Սկաուտը ամէն վայրկեան պատրաստ կ'ըլլայ օգնելու բոլոր անոնց, որոնք պէտք ունին իր օժանդակութեան։

Օրինակ. կ'օգնէ աղքատին, ղրամ տալով, կոյրին՝ մէկ մայթէն միւսը անցնելով, փոքրիկին՝ դասերը սորվեցնելով, ծերին՝ բեռը փոխադրելով, հօրը եւ մօրը՝ չուկայէն գնում կամ տան այլ եւ այլ գործերը կատարելով, իր ազգին եւ իր

Միութեան՝ իրեն յանձնուած պարտականութիւնները գործադրելով։

Սկաուտը օգնելու համար իր կատարած աշխատանքներուն փոխարէնը՝ որեւէ վարձատրութիւն չ'ակնկալեր եւ չ'ընդունիր։

Ե.- ՍԿԱՈՒՏԸ ԲԱՐԵԿԱՄ Է ԱՄԷՆՈՒՆ ԵՒ ԵՂԲԱՅՐ՝ ԲՈԼՈՐ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ

Կեանքի մէջ ոչ ոք կրնայ ապրիլ առանձինը, հետու՝ մարդերէ, բարեկամներէ եւ ընկերներէ:

Մեր կեանքը իմաստ եւ արժէք կը ստանայ եւ օգտակար կը դառնայ, երբ կ'ապրինք ժողովրդային շրջանակի մէջ:

Սկաուտը միշտ պատրաստ է բարեկամաբար ապրելու իր շրջապատի մարդոց հետ:

Սկաուտին բարեկամութիւնը կ'ըլլայ անկեղծ, որովհետեւ ան միայն օգտակար ըլլալու կը ձգտի:

Սկաուտը հաւասարապէս բարեկամ է աղքատին ու հարուստին, տկարին եւ ուժեղին:

Սկաուտը եղբայր է բոլոր արիներուն եւ արեներուն, որովհետեւ, աշխարհի բոլոր արիներն ու արեներն ալ կը ղեկավարուին նոյն օրէնքներով եւ կը ձգտին իրագործել նոյն նպատակները:

Զ.– ՍԿԱՈՒՏԸ ԲԱՐԵԿԻՐԹ Է

Սկաուտը բարեկիրթ է, որովհետեւ լաւ գիտէ որ իր շուրջիններուն համակրանքը շահելու գլխաւոր պայմանը՝ բարեկիրթ ըլլալն է:

Մարդիկ կը խուսափին այն անձերէն, որոնք անկիրթ են իրենց խօսելու ձեւով, նիստ ու կացով, վարք ու բարքով եւ չարժումնեբով: Իսկ հասարակութեան մէջ միշտ փնտռուած են այն անձերը, որոնք բարեկիրթ են, կը խօսին քաղաքավարութեամբ, գիտեն յարգել մեծերը եւ ականները եւ անհանգիստ չեն ըներ իրենց շուրջիններէն:

Է.— ՍԿԱՈՒՏԸ ՄԱՔՈՒՐ ՀԱՅԵՐԷՆ ԿԸ ԽՕՍԻ ԱՄԷՆՈՒՆ ՀԵՏ, ԱՄԷՆ ՏԵՂ ԵՒ ԱՄԷՆ ԱՏԵՆ

Հ.Մ.Ը.Մ.–ի սկաուտը ամէն բանէ առաջ հայ է եւ իր մայրենի լեզուն հայերէնն է: Ան հպարտ կը զգայ ինքզինք հայ ծնած ըլլալուն համար եւ պատիւ կը համարէ իր մայրենի լեզուն խօսիլը:

Սկաուտը հայու իր մբաժծումը եւ զգացումը արտայայտելու համար, ամէնուն հետ, ամէն տեղ եւ ամէն ատեն կը խօսի մաքուր հայերէն:

Սկաուտը ջանասէր կ'ըլլայ նաեւ սորվելու օտար լեզուներ, որոնք կը նպաստեն իր ընդհանուր զարգացման:

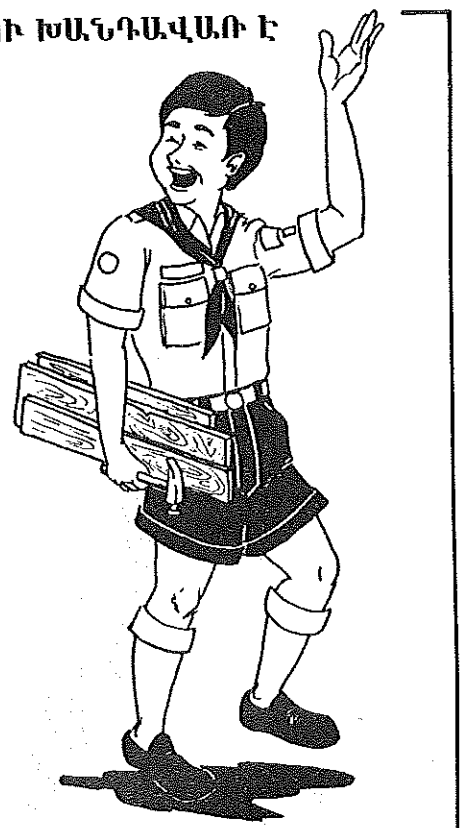
Ը.— ՍԿԱՈՒՏԸ ԿԸ ՍԻՐԷ ՈՒ ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ԱՆԱՍՈՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ԲՈՅԵՐԸ

Անասունները եւ բոյսերը մարդոց նման իրաւունք ունին ապրելու եւ գոյատեւելու:

Սկաուտը կը սիրէ եւ կը պաշտպանէ բոլոր անասուններն ու բոյսերը, կ'օգնէ անոնց ու կը խնամէ, որքան աւեն որ անոնք որեւէ ձեւով չեն վնասեր մարդուն:

Թ.— ՍԿԱՈՒՏԸ ՄԻՇՏ ԶՈՒԱՐԹ ՈՒ ԽԱՆԴԱՎԱՌ Է

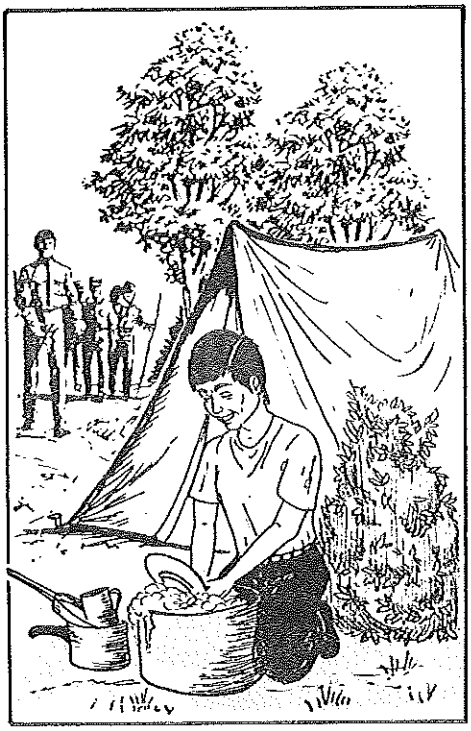
Սկաուտը միշտ զուարթ կ'ըլլայ եւ խանդավառութեամբ կը կատարէ իրեն վստահուած ամէն պարտականութիւն:

Դիւրին աշխատանք տրուի թէ դժուար, դժգոհութիւնը եւ տխրութիւնը հեռու կ'ըլլան սկաուտի հոգիէն, որովհետեւ, առանց ոգեւորութեան, որեւէ գործ կարելի չըլլար իրականացնել ակնկալուած յաջողութեամբ:

Փ.— ՍԿԱՒՈՒՏԸ ԱՇԽԱՏԱՍԷՐ ԵՒ ԿՈՐՈՎԻ Է

Աշխատանք եւ կորով. ա-ռանց այս երկուքին, ոչինչ կարելի է իրագործել:

Սկաուտը կ'ըլլայ աշխա-

տասէր եւ ամէն աշխատանք կը կատարէ կորովով ու ե-ռանդով:

Տունը, դպրոցը, ակումբը կամ բանակումի ընթացքին, ոչ մէկ աշխատանքէ կը խու-սափի:

Սկաուտը գիտէ իր աշխա-տանքը դասաւորել, նուա-զագոյն ժամանակով կատա-րել եւ լաւագոյն ձեւով իրա-գործել:

ՓԱ.— ՍԿԱՒՈՒՏԸ ՏՆՏԵՍՈՂ Է

Սկաուտը խնամքով ու մաքուր կը պահէ իր գոյքերը եւ կ'աշխատի վնաս չհաս-ցընել ուրիշներու գոյքե-րուն:

Սկաուտը աւելորդ տեղը դրամ չի ծախսեր: Ան այն-քան դրամ կը ծախսէ, որքան անհրաժեշտ է իրեն համար:

Սկաուտը կ'ունենայ խնա-յողութեան գանձանակ մը, որուն մէջ կը ջանայ դպրո-ցական եւ սկաուտական ծախքերուն համար դրամ հաւաքել, որպէսզի մա-սամբ նուազեցնէ իր ծնող-քին նիւթական հոգը:

ԺԲ.— ՍԿԱՒԻՏԸ ՄԱՔՈՒՐ Է ՄՏԱԾՈՒՄՈՎ, ԽՕՍՔՈՎ ԵՒ ԳՈՐԾՈՎ

Սկաւտը իր մտածումով, խօսքով ու գործով օգտակար կ'ըլլայ թէ՛ իր անձին եւ թէ իր չուրջիններուն:

Մարդկային զանազան թերութիւնները՝ չարամտութիւն, ստախօսութիւն, բամբասանք, զեղծարարութիւն, թշնամութիւն, գողութիւն եւ այլ եւ այլ վատ արարքներ հեռու կ'ըլլան սկաւտի մտքէն ու հոգիէն:

Սկաւտը միշտ կը ձգտի բարձրանալ ու բարձրացընել:

3.— ՏԷՐՈՒՆԱԿԱՆ ԱՂՕԹՔԸ

Հ.Մ.Ը.Մ.–ի սկաւտը, բոլոր ազգերու սկաւտներուն պէս, իր երդումով հաւատարիմ կը մնայ Աստուծոյ եւ իր կրօնքին:

Հայ ժողովուրդի կրօնքը քրիստոնէութիւնն է:

Սկաւտը որոշ ժամեր կը յատկացնէ եկեղեցի երթալու եւ աղօթելու համար:

Ամէն օր, ուր որ ալ ըլլա նուի, տունը, դպրոցը, բանակումներուն թէ արշաւներուն, ճաշէն առաջ եւ ճաշէն ետք կ'աղօթէ:

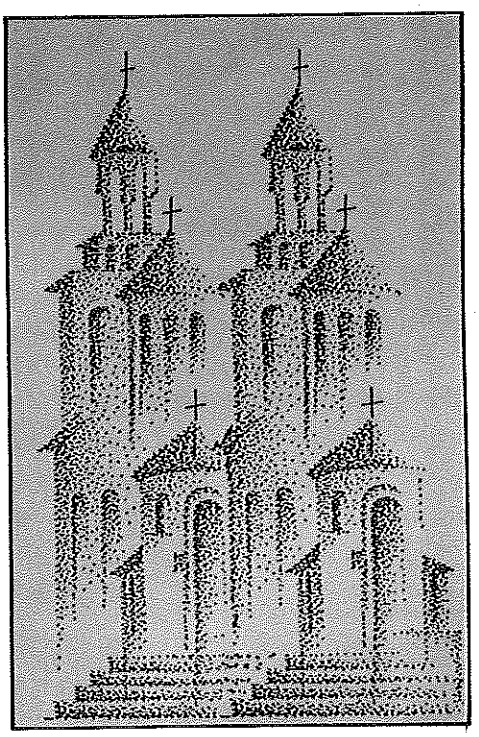
Սկաւտը գիտէ՝

Տէրունական Աղօթքը

Հայր մեր՝ որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո: Եկեսցէ արքայութիւն քո: Եղիցին կամք քո որպէս յերկինս եւ յերկրի:

Զհաց մեր հանապազորդ տո՛ւր մեզ այսօր: Եւ թո՛ղ մեզ զպարտիս մեր, որպէս եւ մեք թողումք մերոց պարտապանաց: Եւ մի՛ տանիր զմեզ ի փորձութիւն. այլ փրկեա՛ զմեզ ի չարէ:

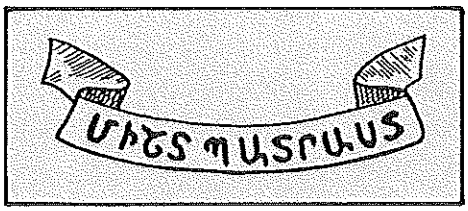
Զի քո է արքայութիւն եւ զօրութիւն եւ փառք յաւիտեանս. ամէն:

4.— ՍԿԱՈՒՏՈՒԹԵԱՆ ՆՇԱՆԱԲԱՆԸ ԵՒ ՆՇԱՆԸ

Ա. ՆՇԱՆԱԲԱՆԸ

Միջազգային սկաուտութեան նշանաբանն է՝ «Մի՛շտ պատրաստ»:

Այս նշանաբանը կը յիշեցնէ սկաուտին թէ ուր որ ալ ըլլայ եւ ինչ պայմաններու մէջ ալ գտնուի, պարտաւոր է միշտ պատրաստ ըլլալ, գործադրելու համար իր երդումն ու դաւանանքը:

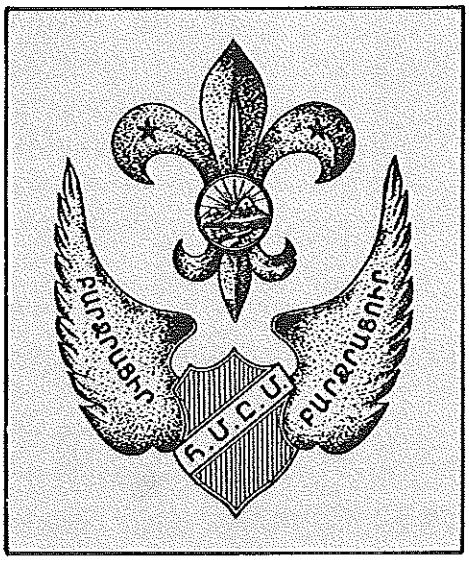
Բ. ՆՇԱՆԸ

Միջազգային սկաուտութեան նշանը Շուշանածաղիկն է, *որ Հ.Մ.Ը.Մ.ի մէջ երդում կատարած սկաուտը իրաւունք ունի կրելու իր պաշտօնական տարազին վրայ:*

Շուշանածաղիկին վերի երեք թեւերը կը ներկայացնեն սկաուտի երդումին երեք կէտերը:

Վարի երկու կողմնակի թեւերը կը ներկայացնեն սկաուտին ծիծղուն ղէմքը:

Կեդրոնի թեւը կը ներկայացնէ սկաուտի լեզուն, որ միշտ ճշմարիտը կը խօսի:

5. Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՆՇԱՆԱԲԱՆԸ ԵՒ ՆՇԱՆԱԿԸ

Ա. ՆՇԱՆԱԲԱՆԸ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտութեան նշանաբանն է՝ «Բարձրացի՛ր, Բարձրացո՛ւր»:

Հ.Մ.Ը.Մ.–ի սկաուտը իր դպիրկին եւ գօտիին վրայ կը կրէ այս խորհրդաւոր նշանաբանը, որուն յղացողը եղած է մեծանուն թուաբանագէտ Պետրոս Ատրունի:

Կա՞յ աւելի նշանակալից խօսք, քան «Բարձրացի՛ր, Բարձրացո՛ւր»ը:

Սկաուտը իր մարմինը կը կրթէ ու կը ճեւաւորէ մարզանքով, իր միտքը կը զարգացնէ գիտելիքներով եւ իր հոգին կ'աղնուացնէ սկաուտական ոգիով: Ապա, իր հերթին, օգտակար կը դառնայ իր նմանին, զայն իր օրինակով բարձրացնելու համար:

Բ. ՆՇԱՆԱԿԸ

Հ.Մ.Ը.Մ. ի սկաուտութեան նշանակը մեսաղէ թափծոյ մըն է, որուն վրայ գծուած են մեծ ու փոքր Մասիսները, Արաքս գետը, արեւը իր ճառագայթներով, երկու աստղեր եւ նշանաբանը:

Մասիսները խորհրդանիշն են մեր ժողովուրդի վեհութեան, անմահութեան եւ անսասան հաւատքին:

Արաքս գետը մեր պապերուն թափած արիւնն է, յանուն ազատութեան եւ անկախութեան:

Արեւը կը խորհրդանշէ հասակ առնող սերունդները, որոնք պիտի լուծեն թափուած արեան վրէժը եւ երջանիկ օր մը պիտի ստեղծեն միացեալ, ազատ ու անկախ Հայաստանը:

Արեւին ճառագայթները կը ներկայացնեն սկաուտի դաւանանքին տասներկու կէտերը:

Երկու աստղերը կը ներկայացնեն գիտութիւնը եւ ճշմարտութիւնը:

6.— ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՐՕՇԱԿԸ ԵՒ ԻՄԱՍՏԸ

Ա. ԴՐՕՇԱԿԸ

Բոլոր ազգերը, ցեղերը, կուսակցութիւնները, խմբակցութիւնները, բանակները, սկաուտական խումբերը կամ խմբակները կը խորհրդանշուին իրենց դրօշակով:

Դրօշակը կը ներկայացնէ

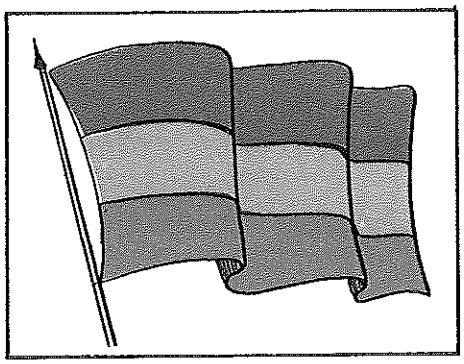
զինք պարզողները, որոնց պատիւն է:

Հայ ժողովուրդը դարերու ընթացքին ունեցած է զանազան դրօշակներ, որոնց պատմականօրէն միաճումը 1918-ին ծնունդ տուաւ մեր պաշտելի Եռագոյնին, որ դարձաւ Հայաստանի ազատ ու անկախ հանրապետութեան ազգային դրօշակը:

Բ. ԻՄԱՍՏԸ

Մեր ազգային դրօշակը կազմուած է հորիզոնական կարմիր, կապոյտ *եւ* նարնջագոյն *գոյներով:*

Կարմիրը *կը խորհրդանշէ մեր պապերուն ազատութեան համար թափած արիւնը:*

Կապոյտը *կը խորհրդանշէ մեր պայծառ երկինքը եւ մեր գետերուն ու լիճերուն զուլալ ջուրերը:*

Նարնջագոյնը *կը խորհրդանշէ Հայաստանի ցորենն ու արդիւաբերութիւնը:*

Սկաուտները ունին իրենց Միութեան, խումբերու եւ խմբակներու դրօշակները, որոնց գոյները եւ չափերը կը ճշդուին դերագոյն խորհուրդներու կողմէ:

Սկաուտը կը յարգէ բոլոր դրօշակները, ու եթէ հարկը պահանջէ,
պաշտպան կը կանգնի իր ազգային դրօշակին:

Սկաուտը լրիւ բարեւով կը յարգէ դրօշակի արարողութիւնը:

Իւրաքանչիւր խմբակ կ'ունենայ իր անունը: Օրինակ՝ Աղուէս, Առիւծ, Արծիւ,

Մեղու, եւ այլն:

Ամէն մէկ կենդանի կը ներկայացուի իր նկարով, որ կը դրուի իր անունը կրող խմբակի դրօշակին երկու երեսներուն վրայ:

7.— ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԸ, ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐՆ ՈՒ ՊԱՇՏՕՆՆԵՐԸ

Ա. ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԿԱՐԳԵՐԸ

Սկաուտական չարժումին դվխաւոր դասաւորումներն են՝

Գայլիկ եւ Արծուիկ՝ 7էն 11 տարեկան:

Արի եւ Արեւոյչ՝ 12էն 16 տարեկան:

Երէց եւ Պարմանուհի՝ 16 տարեկանէն վեր:

Սկաուտութիւնը, դիտելիքներու զարգացման ընթացքով, բաժնուած է հետեւեալ հինգ կարգերու:

Ա.— Նորընծայ սկաուտ:

Բ.— Երկրորդ կարգի սկաուտ:

Գ.— Առաջին կարգի սկաուտ:

Դ.— Վկայեալ սկաուտ:

Ե.— Արարատեան սկաուտ:

Նորընծայ սկաուտը կը գիտնայ ու կը բացատրէ իր կարգին վերաբերեալ բոլոր դիտելիքները, որոնք կը սորվի առաւելագոյնը վեց ամիսէն, կանոնաւոր աշխատանքով եւ հետեւողականութեամբ:

Ան իւրացնելէ ետք Նորընծայի դիտելիքները, աստիճանաւորներու կողմէ քննութեան կ'երթարկուի: Յաջողութեան պարագային, իրաւունք կը ստանայ երդում կատարելու եւ փողկապ կրելու:

Նորընծայ սկաուտ կրնան ըլլալ նորագիր կամ գայլիկներու չարքերէն փոխանցուած բոլոր անոնք, որ լրացուցած են 11 տարիքը:

Բ. ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԸ

Սկաուտական խումբերը եւ խմբակները կը ղեկավարուին աստիճանաւորներով, որոնք իրենց սկաուտական կարգին, տարիներու փորձառութեան, հեղինակութեան եւ պարտաճանաչութեան նկատառումով, կը ստանան աստիճաններ:

Սկաուտական աստիճանները եւ իրենց կրած նշանները հետեւեալներն են.

Ա.— Փոխ առաջնորդ – փոխ առաջնորդուհի.

Ճերմակ երիզ ձախ դրպանին վրայ:

Բ.– Առաջնորդ – Առաջնորդուհի.

Երկու ճերմակ երիզ ձախ դրպանին վրայ:

Գ.– Վարիչ առաջնորդ – Վարիչ առաջնորդուհի.

Երեք ճերմակ երիզ ձախ դրպանին վրայ:

Դ.– Փոխ խմբապետ – Փոխ խմբապետուհի:

Կարմիր ժապաւէն ուսնոցներուն չուրջ:

Ե.– Խմբապետ – Խմբապետուհի.

Կանաչ ժապաւէն ուսնոցներուն չուրջ:

Գ. ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆՆԵՐԸ

Հ.Մ.Ը.Մ.ի սկաուտական չարքերը ունին իրենց յատուկ չարքային եւ կազմակերպչական պաշտօնները:

Պաշտօնները ժամանակաւոր են եւ որեւէ մնայուն հանգամանք չունին:

Շարքային պաշտօնները կը համապատասխանեն վերը յիշուած սկաուտական աստիճաններուն եւ անոնցմէ զատ կան հետեւեալ պաշտօնները եւս.

Ա.– Միաւորի խմբապետ – Միաւորի խմբապետուհի.

Նարնջագոյն ժապաւէն ուսնոցներուն չուրջ:

Բ.– Մասնաճիւղի խմբապետ – Մասնաճիւղի խմբապետուհի.

Ճերմակ ժապաւէն ուսնոցներուն չուրջ:

Գ.– Շրջանայիճ խմբապետ – Շրջանայիճ խմբապետուհի.

Կապոյտ ժապաւէն ուսնոցներուն չուրջ:

Դ.– Շրջանայիճ ընդհանուր խմբապետ – Շրջանայիճ ընդհանուր խմբապետուհի.

Մանիշակագոյն ժապաւէն ուսնոցներուն չուրջ:

Կազմակերպչական գեղնի վրայ, սկաուտական կառոյցի բոլոր մակարդակներու վրայ (խմբակ, խումբ, միաւոր, մասնաճիւղ եւ շրջան) գոյութիւն ունին հետեւեալ պաշտօնները. քարտուղար, գանձապահ, գոյքապահ, դրօշակակիր, բուժակ եւ ի պահանջել հարկին այլ պաշտօններ:

Բոլոր աստիճանները եւ պաշտօնները կը տրուին գրաւոր կերպով:

8.— ԲԱՐԵՒԸ ԵՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Բարեւը սիրոյ եւ յարգանքի արտայայտութիւնն է։

Բարեւը կը տրուի աջ ձեռքով, ափը դէպի դուրս դարձուցած, երեք մատները՝ ցուցամատը, միջնեմատը եւ մատնեմատը ուղիղ, իսկ բթամատը ճկոյթին վրայ դրուած։

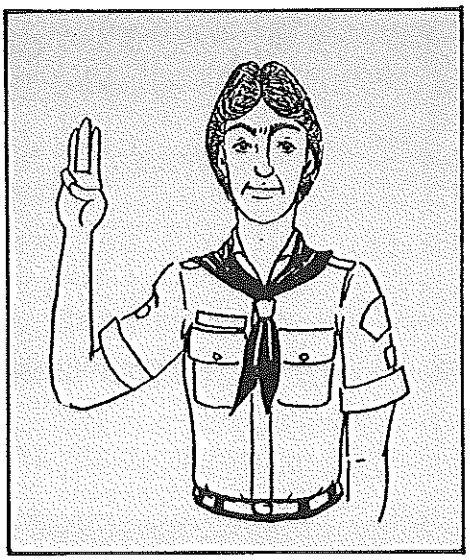
Երեք մատները կը խորհրդանշեն երդումին գլխաւոր երեք կէտերը.

ա.— Հաւատարմութիւն Աստուծոյ եւ հայրենիքին։

բ.— Օգնութիւն ուրիշներուն։

գ.— Հնազանդութիւն հայ սկաուտի դաւանանքին։

Բթամատին ճկոյթին վրայ դրուած ըլլալը կը խորհրդանշէ մեծին հսկողութիւնը փոքրին վրայ եւ փոքրին հնազանդութիւնը մեծին։

Երեք տեսակ բարեւ կայ։

ա.— կէս բարեւ։

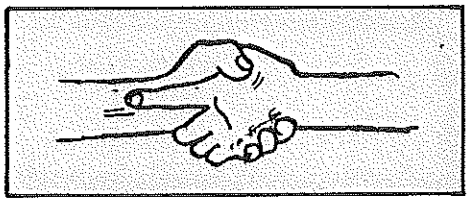
բ.— լրիւ բարեւ։

գ.— ձեռք թօթուելով բարեւ։

ա.— Կէս բարեւ կը տրուի, երբ սկաուտը երդում տուած չէ եւ կամ ուշադրութիւն հրաւիրելու համար։

բ.— Լրիւ բարեւ կը տրուի, պատուելու համար սկաուտները, աստիճանաւորները, արարողութիւնները, դրօշակները, քայլերգները, ազգային, պետական եւ կրօնական բարձրաստիճան պաշտօնատարները։

դ.– Ձեռք թօթուելով բարեւ կը տրուի, երբ տարագ չէ կրած, ձախ ձեռքով,

ճկոյթը անցընելով դիմացինի ճկոյթին եւ ցուցամատը դնելով անոր բազկերակին վրայ:

Իրարու ձախ ձեռք թօթուելով եւ սեղմելով, ակաուտները իրենց սրտերուն մօտիկ ըլլալը կը յիշեցնեն:

9.— ԿՈՂՄՆԱՑՈՑՑԻՆ ՈՒԹ ԿՈՂՄԵՐԸ

Կողմնացոյցը ժամացոյցի նման փոքր գործիք մըն է, որուն մագնիսացած սլաքը մօտաւորապէս դէպի հիւսիս ցոյց կու տայ:

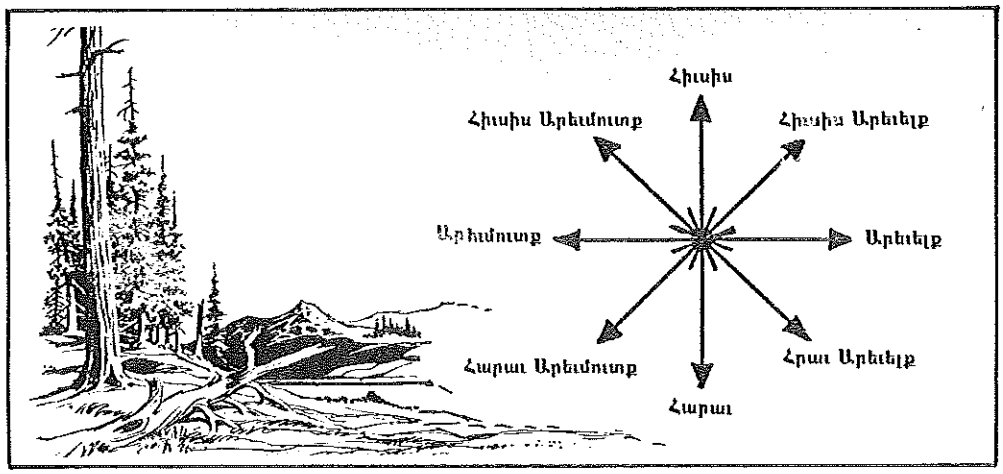
Հիւսիսային կողմը գտնելէ ետք, եթէ մեր դէմքը դէպի հիւսիս կենանք, մեր կռնակը կ'ըլլայ հարաւ, ձախ կողմը՝ արեւելք, ձախ կողմը՝ արեւմուտք:

Հիւսիսի եւ արեւելքի մէջտեղը կ'ըլլայ հիւսիս-արեւելք:

Հիւսիսի եւ արեւմուտքի մէջտեղը կ'ըլլայ հիւսիս-արեւմուտք:

Հարաւի եւ արեւելքի մէջտեղը կ'ըլլայ հարաւ-արեւելք:

Հարաւի եւ արեւմուտքի մէջտեղը կ'ըլլայ հարաւ-արեւմուտք:

10.– ՍՈՒԼԻԶՈՎ ՀՐԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Սկաուտական բանակու–մի, արշաւի կամ աշխա–տանքներու ընթացքին երբ բազմաթիւ են սկաուտները ու միատեղ համախմբուած չեն, բերնով արձակուած հրահանգները լսելի չեն դառնար բոլորին:

Ուստի, հարկաւոր է որեւէ միջոցով կանչել կամ հրահանգել: Այդ միջոցը՝ սուլիչն է:

Սկաուտը երբ լսէ սուլի–չով տրուած հրահանգը, ան–միջապէս կը թողու իր աշ–խատանքը, կը չտապէ դէպի սուլողը կամ կը գործադրէ տրուած հրահանգը:

Սուլելով տրուած հրա–հանգներն են.–

ա.– Ուշադրութիւն	———————————
բ.– Յրուեցէք	— — — — — — —
գ.– Հաւաքուեցէք	•••••••••
դ.– Պատրաստ	—•
ե.– Հանգիստ	•—
զ.– Քայլ առաջ օ'ն	•—•
է.– Հերթապահ	••••
ը.– Կարմիր խաչ	——••
թ.– Փոդահար	••— —
ժ.– Պահակները հաւաքուին	—••—
ժա.– Վտանգ	•••——————•••
ժբ.– Արթնցէ'ք	——•——•——•
ժգ.– Քնացէ'ք	——— —•— — —•
ժդ.– Նախաճաշը, ճաշը կամ ընթրիքը պատրաստ է	—•—•—•—•
ժե.– Խումբի պատասխանատու	—••—••
ժզ.– Խմբակի կամ վրանի պատասխանատու	—•••—•••
ժէ.– Ձեր տեղը մնացէք	—••
ժը.– Յաջորդ աշխատանքը 5 վայրկեանէն կը սկսի	••••—

11.— ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՎԵՑ ՀԱՆԳՈՅՑՆԵՐԸ

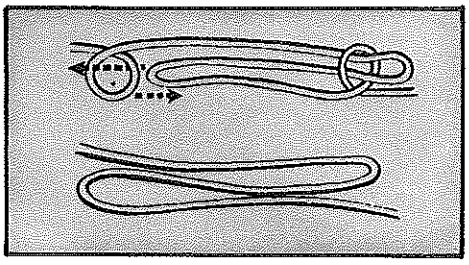
Սկաուտական հանգոյցները չատ անհրաժեշտ են թէ՛ գործնական կեանքի մէջ եւ թէ յատկապէս ձեռային աշխատանքներու պատրաստութեան ու բանակումներու ընթացքին։

Հանգոյցը պէտք է պատրաստել չատ արագ եւ ճիշդ, ինչ որ վարժութեան կը կարօտի։

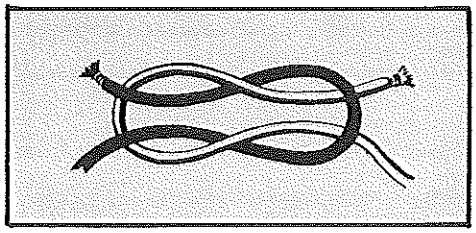
Նորընծայ սկաուտը պէտք է գիտնայ առնուազն հետեւեալ վեց հանգոյցները.

ա.– Ամփոփ կապ։
բ.– Օղակ կապ։
գ.– Ջուլիակ կապ։
դ.– Անուորդ կապ։
ե.– Գերաճ կապ։
զ.– Ձկնորս կապ։

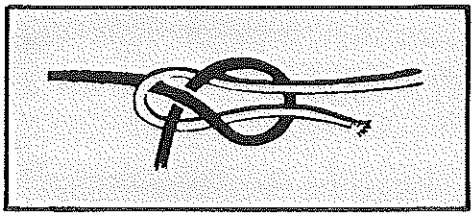
ա.– Ամփոփ կապը *կը գործածուի երկար պարանները կարճեցնելու համար։ Օրինակ, վրանները լարելու ատեն փոխանակ պարանը կտրելու, ինքն իր վրայ կը ծալենք։*

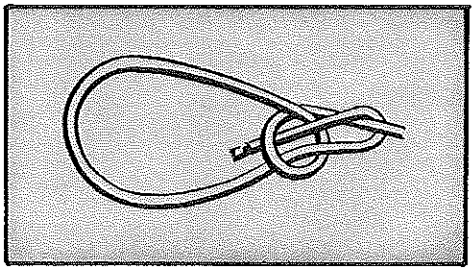
բ.– Օղակ կապը *կը գործածուի միեւնոյն հաստութեամբ երկու պարանները իրարու հետ հաստատ կերպով միացնելու համար։*

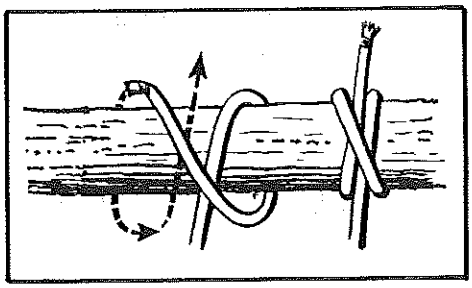
գ.– Ջուլիակ կապը *կը գործածուի անհաւասար հաստութեամբ երկու պարանները իրարու ամբօրէն միացնելու համար։*

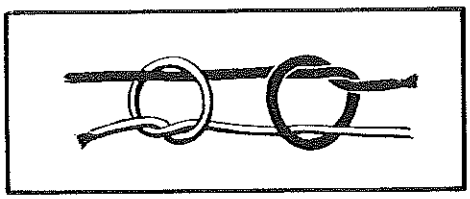
դ.– Անուորդ կապը *կը գործածուի պարանով անփոփոխ օղակ մը չինելու համար։ Անուորդ կապով կարելի է առարկայ մը կամ անձ մը օղակին մէջ նստեցնելով փոխադրել, տեղէ մը վեր հանել կամ վար իջեցնել։*

ե.– Գերաճ կապը *կը դրծածուի պարանը ծառի մը կամ ճողի մը հաստատ կերպով կապելու համար:*

գ.– Ձկնորս կապը *կը դրծածուի բարակ եւ սահուն պարանները իրարու միացընելու համար:*

12.— ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԽՈՒԶԱԿԱՆ ՎԵՑ ՆՇԱՆՆԵՐԸ

Սկաուտին համար, հանդոյցներու նման, չատ անհրաժեշտ են հետախուզական նշանները, որոնք կը դրծածուին արշաւներու կամ հետախուզական աշխատանքներու ընթացքին:

Հետախուզական նշանները միշտ կը դրուին ճամբուն ալ կողմը:

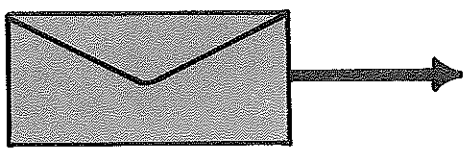
Նորընծայ սկաուտը պէտք է գիտնայ առնուազն հետեւեալ վեց նշանները:

ա.– Ուղղութիւն:
բ.– Նամակ:
գ.– Անել ճամբայ:
դ.– Ջուր:
ե.– Վտանգ:
զ.– Վերադարձ:

ա.– Ուղղութիւն *նշանը կը դրուի իւրաքանչիւր 60–70 քայլի վրայ, ցոյց տալու համար այն ճամբան, որ կը տանի դէպի նպատակակէտ:*

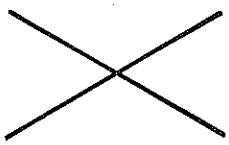

բ.– Նամակ *նշանը կը դրծածուի հետեւող խումբին պատգամ մը կամ թելադրանք մը ըսելու համար: Նշանը դնելէ ետք, թուանշանով կը նշանակուի նաեւ քանի քայլ հեռաւորութիւնը այն կէտին, ուր նամակը պահուած է:*

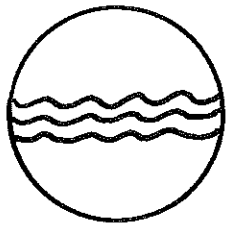

գ.– Անել ճամբայ *նշանը կը դրուի հանդիպած երկու ճամբաներէն այն ճամբուն սկիզբը, ուրկէ պէտք չէ չա-*

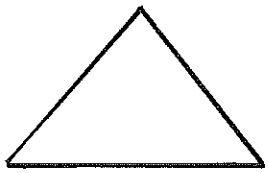
բունակել ճամբան:

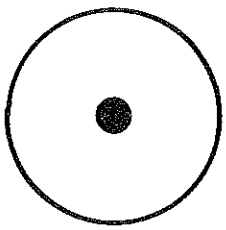
գ.– Ջուր նշանը, մաքուր կամ անմաքուր, կը դրուի ցոյց տալու համար, թէ մօտը կամ հեռուն ջուր կայ, աղբիւր կամ ջրհոր:

ե.– Վտանգ նշանը կը դրուի նշմարուած վտանգներէն զգուշացնելու համար:

զ.– Վերադարձ նշանը կը դրուի այն կէտին վրայ, որ յառաջապահները յարմար կը տեսնեն, հետեւող խումբը վերադարձնելու համար:

Վերջին խումբը պէտք է ջնջէ հետախուզական բոլոր նշանները:

13.— ՄԱՐՄՆԻՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՄԱՍԵՐԸ

Մարմնին գլխաւոր մասերն են՝ գլուխ, իրան եւ անդամներ:

Իւրաքանչիւր մաս կը բաղկանայ չարք մը ոսկորներէ, որոնց կը պարտի իր ձեւն ու առկունութիւնը:

Ոսկորները իմարու կը միացնեն յօդերը, որոնք, չնորհիւ պրեներ ջրջապատող դնդերներուն, ընդունակ են չարժումներ կատարելու:

Ոսկորները, յօդերը եւ դնդերները մարմնին կուտան ճկունութիւն եւ չարժականութիւն:

Ոսկորներուն ամբողջութիւնը, 208 ոսկոր, կը կոչուի կմախք:

Կան երկար, կարճ եւ տափակ ոսկորներ:

Իւրաքանչիւր ոսկոր ջրջապատուած է մաշկով մը, որուն չնորհիւ ան կը սնանի, կ'աճի եւ կը վերածնի:

Գլուխը ունի գանկի 8 եւ դէմքի 14 ոսկորները, որոնցմէ կզակը չարժուն է:

Գանկին մէջն է ուղեղը:

Իրանը ունի ողնայարի 33 ոսկորներ, որոնց մէջ կը գտնուի ողնածուծը: Ունի նաեւ կողերու 12 զոյգ ոսկորներ, որոնցմէ գլխաւորները կուրծքին առջեւ կը միանան տափակ ոսկորի մը՝ կրծոսկրին, որուն վերի մասին վրայ յօդուած են ուսոսկրները:

Անդամները բաժնուած են երկուքի՝ վերին եւ սորերին:

Վերին անդամները կամ թեւերը իրանին կապուած են թիկնոսկրով եւ ուսոսկրով:

Թեւերը կը բաղկանան երեք մասերէ՝ ա՝ բազուկ, մէկ ոսկոր, բ՝ նախաբազուկ, երկու ոսկոր եւ գ՝ ձեռք:

Սորերին անդամները, որոնք իրանին կցուած են կչտոսկրի միջոցաւ, բաժնուած են երեք մասերու՝

ա՝ Երանք, որ կը գըտնուի ծունկին եւ դիտաերուն մէջտեղը:

բ՝ Սրունք, որ ունի երկու ոսկոր:

գ՝ Ոտք:

Երանքի ոսկորը ծունկին մէացնող ոսկորը կը կոչուի ծնկոսկր:

Ներքին գործարանները մարսողական, չնչառական, արեան շրջանառութեան եւ արտաքսման, շրջապատուած ու պաշտպանուած են կմախքով եւ դնդեղներով:

Ներքին գործարաններուն կը ծառայեն հինգ զգայարանքները, որոնցմէ չորսը կը գտնուին գլուխին վրայ եւ չզային զգուխունը:

Հինգ զգայարանքներն են՝ ա՝ տեսողութիւն, բ՝ լսողութիւն, գ՝ հոտառութիւն, դ՝ ճաշակելիք եւ ե՝ շօշափելիք:

ա՝ Տեսողութեան գործարանը աչքն է:

բ՝ Լսողութեան կը ծառայեն երկու ականջները:

գ՝ Հոտառութեան գործարանը քիմն է:

դ՝ Ճաշակելիքին կը ծառայէ լեզուն:

Լեզուի չնորհիւ, մարդը ունի նաեւ խօսելու կարելիութիւն:

ե՝ Շօշափելիքին կը ծառայեն մորթը եւ մանաւանդ ձեռքի մատները:

14.— ԱՐԿԱԾԵԱԼԻՆ ԿԱՄ ՀԻՒԱՆԴԻՆ ԿԱՏԱՐՈՒԵԼԻՔ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԵՂԵԿԱՑՆԵԼ ԴԷՊԲԸ ԿԱՄ ԱՐԿԱԾԸ

Եթէ որեւէ դէպք կամ արկած պատահի, օգնութիւն կանչելու համար ակռաները երբեք չի տատամսիր, երբեք չի մտածեր, թէ իրմէ առաջ ուրիշ մը տեղեկացուցած կրնայ ըլլալ հանրային ապահարկութեանց։

Օգնութիւն (911) *հեռաձայնողին պարտականութիւնն է՝*

ա.— Ցայտնել իր ով ըլլալը։

բ.— Ըսել, թէ ինչ է պատահած դէպքը կամ արկածը։

գ.— Տալ հասցէն եւ հեռաձայնի թիւը։

Հեռաձայնը պէտք չէ դոցել, մինչեւ որ ոստիկանը ըսէ թէ ստացած է անհրաժեշտ տեղեկութիւնները։

Հիւանդապետ հեռաձայնողին պարտականութիւնն է՝

ա.— Ցայտնել իր ով ըլլալը։

բ.— Ամփոփ տեղեկութիւն տալ, թէ ինչ է պատահած դէպքը կամ արկածը. վիրաւորները քանի՞ հոգի են։

գ.— Մանրամասն եւ ճըշդրիտ հասցէն տալ այն վայրին, ուր հիւանդակառքը պիտի գայ։

Հեռաձայնը պէտք չէ դոցել, մինչեւ որ պաշտօնեան ըսէ թէ ստացած է անհրաժեշտ տեղեկութիւնները։

ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

Նախնական օգնութիւնը արագ եւ ժամանակաւոր խնամքն է, որ կը տրուի արկածեալին կամ յանկարծակի հիւանդացողին, մինչեւ բժիշկի մը հասնիլը: Թէեւ այս խնամքը երբեմն չատ չնչին կը թուի, սակայն կրնայ կեանքեր ազատել:

Ամէն պարագայի, երբ չիտակ խնամք տրուի, վիրաւորը կամ հիւանդը նուազ կը չարչարուի եւ բուժումն ու ապաքինումը աւելի արագ կ'ընթանայ:

Նախնական օգնութիւն կատարողին պարտականութիւնը վերջ կը դտնէ, երբ բժիշկը ժամանէ:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

ա.- Միշտ պէտք է յիշել, որ նախնական օգնութիւնը ժամանակաւոր է:

բ.- Վիրաւորը կամ հիւանդը պէտք է պահել երկարած, կատարեալ անշարժութեան եւ հանգստութեան մէջ:

գ.- Պէտք է գայն տաք պահել:

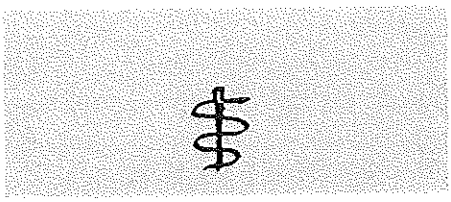
դ.- Մէկը պէտք է ղրկել լուր տալու համար հանրային օգնութեան սպասարկութիւններուն, որոնք կրնան ըլլալ՝ ոստիկանութիւնը, հրշէջները, ամէնէն մօտակայ բժիշկը կամ հիւանդակառքը:

ե.- Հանդարտ մնալ եւ չկորսնցնել ինքզինքը:

զ.- Երբեք չփորձել հեղուկ տալ ուշքը կորսնցուցած հիւանդին կամ վիրաւորին:

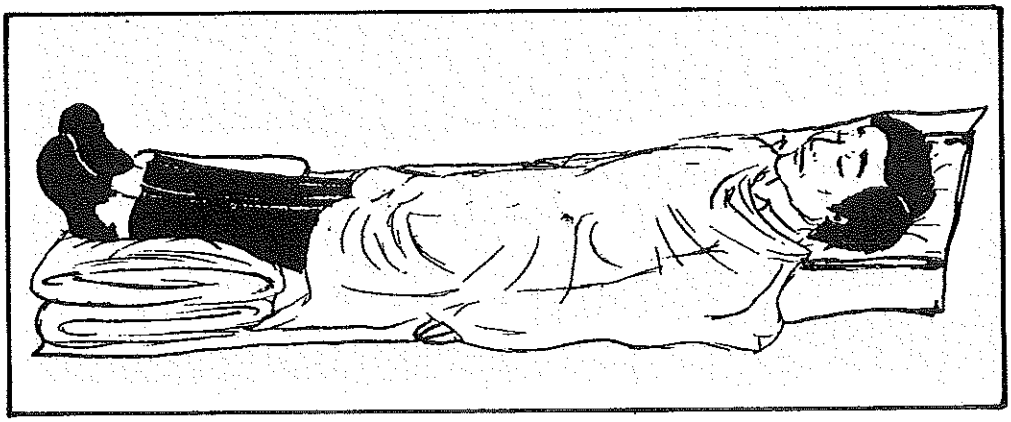
է.- Հեռացնել հիւանդին շուրջ հաւաքուած ամբոխը, ազատ միջոց ունենալու համար:

ը.- Եթէ արկածեալը պահած է իր գիտակցութիւնը, հարցնել արկածի մասին եւ տեղեկութիւններ առանալ, բժիշկին փոխանցելու համար:

ՅՆՅՈՒՄ

Յաւի, յոգնածութեան, վախի կամ արիւնահոսութեան պատճառով ուժասպառ ըլլալը կը կոչուի ցընցում: Նշաններն են՝ դունատ երես, սառած մարմին, դող, արագ զարկերակ եւ անհաւասար չնչառութիւն:

Նախնական օգնության համար պէտք է հիւանդին ոտքերը բաձրացնել եւ տաք պահել: Եթէ կորսնցուցած չէ իր գիտակցութիւնը, պէտք է խմցնել հեղուկներ, ինչպէս ջուր, կամ Gatorade:

ՈՒՇԱԹԱՓՈՒԹԻՒՆ

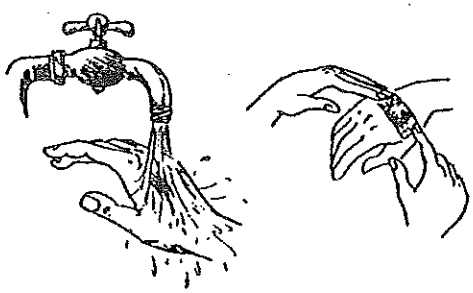
Ուշաթափութիւնը մեղմ ձեւն է ցնցումին: Կրնայ պատահիլ վախի, վատ լուր առնալու, ուրախութեան կամ երկար ժամանակ ոտքի վրայ մնալու պատճառներով: Նշաններն են՝ գունատ երես, սառած քրտինք, արագ զարկերակ եւ անկում:

Նախնական օգնութեան համար պէտք է հիւանդը պառկած պահել, ոտքերը բարձրացնել եւ օձիքն ու գոտին թուլցնել:

Եթէ քանի որպէից (minutes) անձը ուշի չեկաւ, անմիջապէս հիւանդանոց պիտի փոխադրել հիւանդին:

ԿՏՐՈՒԱԾՔՆԵՐ ԵՒ ՍԿՐՏՈՒԱԾՔՆԵՐ

Փոքր կտրուածքներն ու մակերեսային սկրտուածքները կարելի է լուալ մաքուր ջուրով եւ օճառով, ապա չորնալէ ետք, անթիսիպտիք դէղ (antiseptic) վէրքը կապել մաքուր վիրակապով:

ԱՐԻՒՆԱՀՈՍՈՒԹԻՒՆ

Արիւնահոսութեան պարագային եթէ վէրքը թեթեւ է, պէտք է վեր պահել եւ վիրակապը ամուր սեղմել վէրքին վրայ։ Եթէ արիւնահոսութիւնը չարունակուի, պէտք է միաժամանակ վէրքին մօտիկ զլխաւոր երակը ճնշումի տակ դնել։

Քթի արիւնահոսութեան առաջքը կարելի է առնել՝ քիթը սեղմելով կամ լաթ մը քթին վրայ դնելով եւ գլուխը քիչ մը դէպի վեր պահելով։

ԱՅՐՈՒԱԾՔՆԵՐ

Այրուածքները կը բաժնուին երեք աստիճանի.

ա.– Առաջին աստիճանի այրուածք.– Թեթեւ այրուածք է կամ արեւահարութիւն. կը յատկանշուի կարմրութեամբ։ Բուժելու համար կարելի է պաղ ջուրի մէջ դնել կամ վրան կտոր մը սառոյց դնել։

բ.– Երկրորդ աստիճանի այրուածք.– Կարմրութեան հետ մորթը կ'ուռի եւ ջրով կը լեցուի։ Բուժելու համար երբեք պէտք չէ պայթեցնել ջրխոցները, այլ այրուածքը պէտք է ծածկել հականեխուած վիրակապով։

գ.– Երրորդ աստիճանի այրուածք.– Մորթը եւ միսը ածուխ կը դառնան. շատ քիչ ցաւ կը պատճառէ։ Բուժելու համար այրած մասը պէտք է ծածկել մաքուր լաթով եւ ենթական, որուն կեանքը վտանգի մէջ է, պէտք է անվարան հասցընել բժիշկի։

15.— ՇՈՒԷՏԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱՆՔԻՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ՓՈՐՁԵՐԸ

Մարզանքը անհրաժեշտութիւն է մարմնի կանոնաւոր զարգացման, ինչպէս նաեւ ներքին դործարաններն ու արեան շրջանառութիւնը լաւագոյն վիճակի մէջ պահելու համար:

Մարզանքներուն ամէնէն պարզ ու օգտակար ձեւը քալելն է, որմէ ետք կու դան զանազան ձեւի մարզանքներ, ինչպէս՝ շուէտական, չափական, դանիական եւ խաղ-մարզանքներ, օրինակ՝ ֆութպոլ, պասքեթպոլ, վոլիպոլ, դաշտային խաղեր, եւայլն:

Նորընծայ սկաուտը պէտք է գիտնայ շուէտական մարզանքին գլխաւոր հինգ փորձերը.

ա.— Շնչառութեան փորձ.— Կը կատարուի ձեռքերը հորիզոնական, կողմնակի դէպի վեր բաձրացնելով, ներշնչելով եւ ոտքի մատներուն վրայ բարձրանալով: Այս փորձը կը կատարուի դանդաղ, քանի մը անդամ կրկնելով, նաեւ ձեռքերը զանազան ձեւերով կողմնակի դէպի վեր բարձրացնելով:

բ.— Գլխու շարժում.— Գլուխը դէպի առաջ եւ ետ, նաեւ կողմնակի տանիլ ու բերել:

գ.— Մէջքի շարժում.— Մէջքը դէպի առջեւ եւ ետ ծռել, նաեւ կողմնակի մէկ կողմէն միւս կողմը տանիլ ու բերել:

դ.— Ոտքի շարժում.— Ոտքը դէպի առաջ տանիլ, ապա ծունկը դէպի վեր ծռել: Այս փորձը կատարել նաեւ ոտքը կողմնակի տանելով:

ե.— Բազուկներու շարժում.— Բազուկները մինչեւ ուսը բարձրացնել, ապա դէպի վեր եւ կողմնակի, հորիզոնական վար իջեցնել:

Մարզանքը կը սկսի նախ աջ կողմէն, ապա ձախ:

Քալելու համար նախ ձախ ոտքը նետելու է, ապա աջ ոտքը:

16.— ԳԻՄԻ ԽԱՂԸ

Գիմ Պալօ ի Հարօ Հընդկաստանի անգլիական զօրանոցին մէջ ծառայող անգլիացի չհնապետի մը զաւակն էր: Հօրը մահէն ետք որբ մնացած էր:

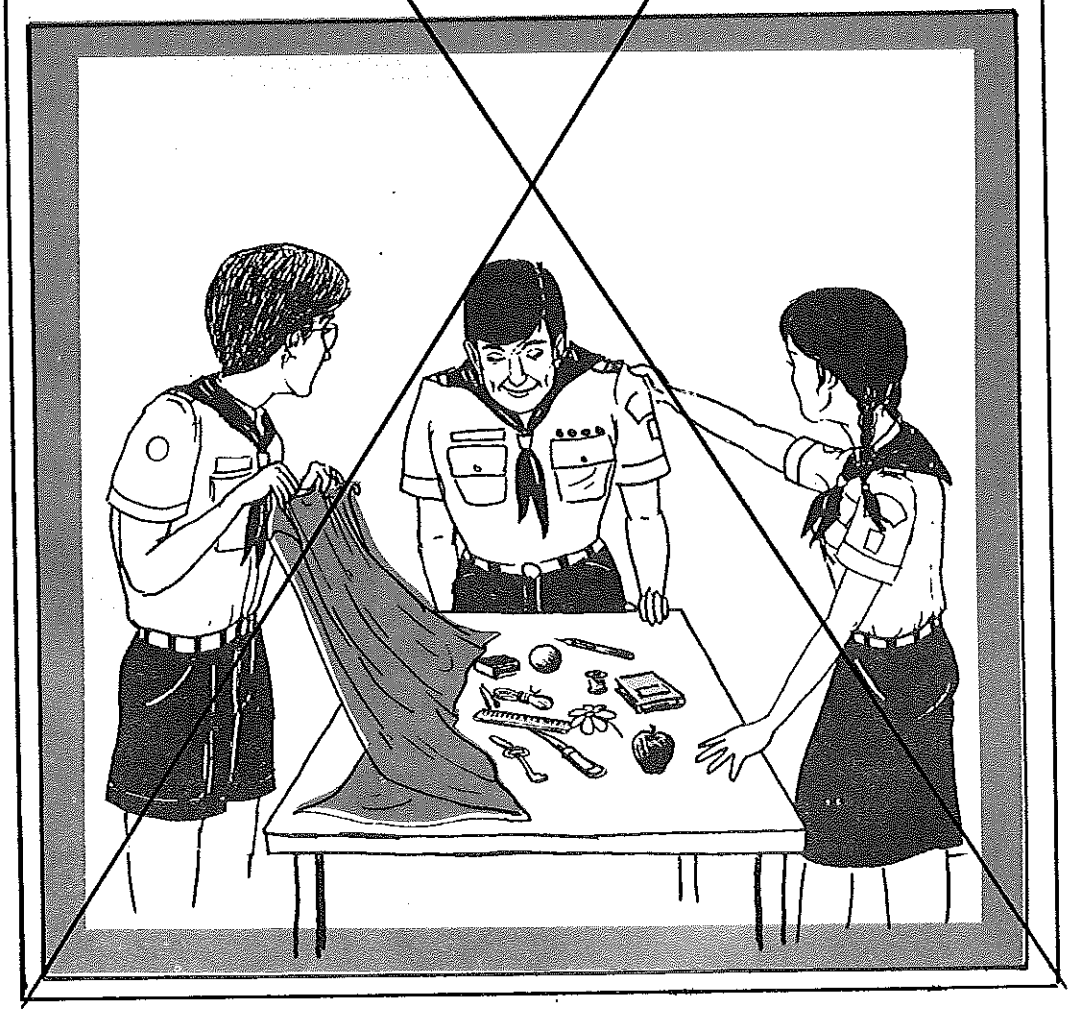
Գիմ կը սիրէր բնիկները, անոնց սովորութիւնները եւ բարքերը ու անոնց պէս կը հագնէր:

Օր մը կը ձերբակալուի

Հօրը ծառայած զօրանոցին մէջ, ուր մտած էր հին բաբեկամներ գտնելու մտադրութեամբ: Սակայն, երբ կը ճշդուի ինքնութիւնը, կ'որդեգրուի հօրը զինակիցներուն կողմէ եւ առիթ կը տրուի իրեն չարունակելու իր ուսումը:

Ասիկանական գաղտնի գրասենեակի անդամ եւ հնութիւններու ու գարդերէնների վաճառական Լուկան կը գնահատէ Գիմի ունեցած լայն ծանօթութիւնները եւ խորհելով որ անոր ապագային կրնայ ծառայել իր հայրենիքին, իր պաշտպանութեան տակ կ'առնէ:

Այնուհետեւ, Գիմը կ'ենթարկէ չարք մը փորձերու, պիտնալու համար որ արդեօք բաւականաչափ քաջութիւն, հաստատամտութիւն եւ յիշողութիւն ունի՞:

Այս փորձերու ընթացքին է որ ծնունդ կ'առնէ Գիմի խաղը:

Վաճառական Լուկան մէկ վայրկեան միայն Գիմին ցոյց կու տայ թանկարժէք քարերով լեցուն պնակ մը: Յետոյ պնակին վրան ծաչկինակ մը ծածկելով, հարց կու տայ թէ քանի՞ քար կար:

Գիմին առաջին պատասխանը չատ յաջող չըլլար: Սակայն, քանի մը փորձերէ ետք կը յաջողի առաւելագոյնը յիշել:

Արդարեւ, յիշողութիւնը զարգացնելու կը ծառայէ այս խաղը, որ առաջին անգամ Գիմը խաղացած ըլլալով, իր անունով կը կոչուի Գիմի խաղ:

Կարելի է առարկաներուն թիւը նուազեցնել կամ աւելցընել, ինչպէս նաեւ փոխել դիտելու եւ ապա դիտուած առարկաները արձանագրելու ժամանակը:

Օրինակ, 20 կամ 24 առարկաներ կը դնենք սեղանի մը վրայ, մէկ կամ երկու վայրկեան ակառուններուն դիտել տալէ ետք, առարկաները սփռոցով մը կը ծածկենք եւ երկու վայրկեան ժամանակ կու տանք, յիշողութեամբ արձանագրելու համար առարկաներուն անունները:

Առաւելագոյն թիւով առարկայ արձանագրած սկաուտը կը շահի խաղը:

Նորընծայ սկաուտը յաճախ պէտք է փորձէ Գիմի խաղը: Օրինակ, ցուցափեղկ մը դիտելէ ետք, պէտք է առանձնաձայն եւ արձանագրէ թէ ինչ առարկաներ տեսաւ ցուցափեղկին մէջ, ապա պէտք է ճշդէ թէ ինչ առարկաներ վրիպած են իր յիշողութենէն:

17.— ՍԿԱՈՒՏՈՒԹԵԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սկաուտութեան տաղանդաւոր եւ ստեղծագործ հիմնադիրն է՝ անգլիացի զօրավար Սըր Պէյսըն Փաուըլ:

Ան ծնած էր Լոնտոն, 22 Փետրուար 1857-ին: Կը կոչուէր Ռոպէրթ Սթիվընսըն Սմիթ Փաուըլ:

Երեք տարեկան էր, երբ մեռաւ հայրը: Հասակ առաւ մօրը խնամքին տակ: Փոքր տարիքէն չատ կը սիրէր անտառը եւ չուտով զարմանալի անտառագէտ մը: Ապա զինուորագրուեցաւ եւ իր ուշիմութեամբ եւ սքանչելի տեղեկատուութեամբ զարմանալի համբաւաւոր սպայ մը: Մանաւանդ գիշերները հետաքրքրական բազմաթիւ

առաքելութիւններ կատարելուն համար, իր թշնամիներուն կողմէ կոչուեցաւ Էմփիզա, այսինքն՝ բնաւ չքնացող աղուէս:

Պէյտըն Փաուըլ սկաուտութեան, այս չատ գեղեցիկ չարժումին գաղափարը երեւակայեց ու յղացաւ երբ անգլիական բանակին հետ ճամբորդեց դէպի Մալթա, Հնդկաստան ու Հարաւային Ափրիկէ եւ մասնակցեցաւ պատերազմի:

Ան իր դիտուորներուն համար գրեց «Օժանդակ հետազօտութեան» անունով գիրքը, թշնամին հետապնդելու, լրտեսելու, հալածելու եւ բնութեան մէջ ապրելու կերպերուն մասին:

Հարաւային Ափրիկէի մէջ, Պոէրներու պատերազմի չրջանին, անգլիացիներուն եւ Հոլանտացի ոահվիրաններու յաջորդներուն միջեւ, զօր. Պէյտըն Փաուըլ պարտականութիւն ունէր պաշտպանելու Մաֆեքինկ անունով բանալի քաղաքը: Իր դիտուորներուն հետ ան իր գրքին իւրքանչիւր հնարքը օգտագործելով, եօթը ամիս դիմադրեց: Անգլիացի ժողովուրդը մեծ ուրախութեամբ ընդունեց Մաֆեքինկի յաղթանակը: Ու երբ Պէյտըն Փաուըլ Անգլիա վերադարձաւ, մեծ հերոսի պատիւներու արժանացաւ: Իր համբաւը մղեց պատանիները կարդալու իր գիրքը եւ գործադրելու անոր բովանդակութիւնը, որ գրուած էր դիտուորներու համար: Հետեւաբար, ան հարկադրուեցաւ երկրորդ անգամ գրել գիրքը, «Սկաուտ» անունով, պատանիներու համար:

Պէյտըն Փաուըլ սկաուտութեան հիմը դրաւ Անգլիոյ մէջ, 1907ի Օգոստոսին եւ իր շուրջ հաւաքած պատանիներու խումբով առաջին բանակումը կատարեց Պրաունսի կղզիին մէջ, մեծ յաջողութեամբ:

1910ին, Անգլիոյ մէջ սկաուտներուն թիւը հարիւր հազարէն աւելի էր: Այնուհետեւ, Եւրոպայի մէջ եւս կազմուեցան սկաուտական անհամար խումբեր:

Պէյտըն Փաուըլ բանակէն քաշուելով, ինքզինք ամբողջութեամբ նուիրեց այս վսեմ չարժումին եւ սկաուտութիւնը տարածելու համար չրջեցաւ ամբողջ աշխարհը: Կազմակերպեց միջազգային սկաուտական բանակումներ եւ հիմնեց սկաուտական միջազգային կազմակերպութիւնը: Շարունակեց նաեւ գրքեր գրել սկաուտութեան մասին,

դայլիկներու, երէցներու եւ խմբապետներու համար:

Իր կեանքին վերջին օրերը անցուց իր չատ սիրած Ափրիկէի մէջ: Մեռաւ 8 Յունուար 1941ին:

18.— Հ.Մ.Ը.Մ.-Ի ՀԻՄՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

1910էն սկսեալ, Պոլսահայ կեանքի մէջ մարզական չարժումը իր զարթօնքի չրջանը կ'ապրէր:

Մարզիչ Շաւարչ Քրիսեան իր «Մարմնամարզ» պարբերաթթերթով կը հետապնդէր մեծ ու զեղեցիկ երազ մը՝ մարզական զանազան միութիւններու բոլոր ուժերը համախմբել մէկ դրօչի տակ եւ առաջնորդել միակ ղեկավարութեամբ:

Այս ազնիւ գաղափարը կը խօսէր օրուան բոլոր ղեկավարներու սրտին:

Սակայն, 1914ին կը ծագէր համաչխարհային Ա. պատերազմը եւ 1915ին տեղի կ'ունենայ հայ ժողովուրդի զանգուածային ահաւոր կոտորածը:

Պատերազմի աւարտին, Թուրքի ցեղասպանութեան դէմ վսեմ յղացումով, բարձրաճակատ ու վրէժխնդիր հայորդիներ պատրաստելու նախանձախընդրութեամբ, գաղափարապաչտ եօթը հայ երիտասարդներ, Պոլսոյ մէջ, 16 Նոյեմբեր 1918ին ժողով մը կը գումարեն եւ կ'որոչեն բոլոր մարզական խումբերը համախմբել Հայ Մարմնակրթական Ընդհանուր Միութիւն եւ Սկաուտներ անուան տակ, եւ առաջին չորս բառերու սկզբնատառերով՝ հիմը կը դնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ին, իրականացընելով Մեծ Եղեռնին նահատակուած Շաւարչ Քրիսեանի ու իր գաղափարակից եւ գործակից ընկերներուն երազը:

Հ.Մ.Ը.Մ.ի հիմնադիր ժողովին կը մասնակցին՝ Գրիգոր Յակոբեան եւ Տիգրան Խոյեան (ապա՝ Տիգրան քհնյ. Խոյեան) իբրեւ ժողովը հրաւիրողներ, Լեւոն Յակոբեան, Գառլօ Շահինեան, Հայկ Ճիզմէճեան, Վահրամ Փափազեան եւ ժիրայր Խորասանճեան, իսկ ժողովին ակամայ բացակայած գրագէտ Յ.Ճ. Սիրունի Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաջին Ծրագիր-Կանոնագրի խմբագրութեան մէջ գլխաւոր եւ կարեւորագոյն դերը կը կատարէ:

Հիմնադիր անդամներով կը կազմուի Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաջին Վարչութիւնը եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ը իբրեւ հայ մար-

դական միակ կազմակերպութիւն, 16 Դեկտեմբեր 1918ին կը վաւերացուի Ազգային կեդրոնական Վարչութեան կողմէ:

26 Յուլիս 1920ին, Հ·Մ·Ը·Մ·ի վարչութիւնը ընդառաջելով Հայաստանի անկախ հանրապետութեան կրթական նախարար Նիկոլ Աղբալեանի դիմումին, Հայաստան կ'ուղարկէ Վահան Ջերազը, Տիգրան Խոյեանը եւ Օննիկ Եազմաճեանը, Հայաստանի մէջ մարզական եւ սկաուտական շարժումը կազմակերպելու համար:

1921էն սկսեալ, երբ Արեւմտահայութիւնը տեղահան կ'ըլլայ իր դարաւոր բնօրրանէն, կը տարագրուի ու կը դառնայ աշխարհացրիւ, Հ·Մ·Ը·Մ·ի մասնաճիւղեր կը հիմնուին հայ գաղութներու մէջ, որոնք իրենց ազգանուէր գործունէութեամբ կ'արժեւորեն իրենց գոյութիւնը:

Ներկայիս, Հ·Մ·Ը·Մ·ը իբրեւ համազգային մարզական մեծ կազմակերպութիւն, իր մասնաճիւղերը ունի Միջին Արեւելքի, Եւրոպայի, Ափրիկէի, Աւստրալիոյ, Հարաւային եւ Հիւսիսային Ամերիկաներու հայահոծ գաղութներուն մէջ, տարուէ տարի կը բարգաւաճի եւ անչեզօրէն հաւատարիմ իր հիմնական վեհ նպատակներուն, աշխոյժ գործունէութեամբ կը շարունակէ իր առաքելութիւնը:

19.— ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստան կը գտնուի Փոքր Ասիոյ կեդրոնական եւ արեւելեան մասերուն վրայ, Սեւ, Կասպից եւ Միջերկրական ծովերուն միջեւ:

Պատմական Հայաստանը՝ Մեծ Հայքը կամ Հայկական Բարձրաւանդակը, որ օտարները կը կոչեն Արմենիա, կը տարածուի կրինուիչի միջօրէականէն դէպի արեւելեան 34էն մինչեւ 49 աստիճան երկարութիւններու եւ հիւսիսային 36էն մինչեւ 42 աստիճան լայնութիւններու միջեւ եւ հակառակ անոր որ Միջերկրականի բարեխառն գօտիին վրայ կը գտնուի, բարձր լեռնաշաւիղ ըլլալով, ցամաքային խիստ կլիմայ ունի: Ձմեռը՝ երկար ու ցրտաչունչ, ամառը՝ կարճ եւ շատ տաք:

Պատմական Հայաստանը ունեցած է 220·000 քառ·քլմ· տարածութիւն: Սահմանները եղած են՝ արեւել-

քէն կասպից ծովը, հիւսիսէն կուր գետը, հիւսիսարեւմուտքէն Սեւ ծովը եւ հարաւ-արեւմուտքէն Միջերկրական ծովը:

1918 Մայիս 28ին հիմնուած Հայաստանի անկախ հանրապետութեան օրերուն, Հայաստան ունէր 71·000 քառ· քմ· տարածութիւն: Սակայն, 1921ին, ռուս-թրքական դաշնագրով եւ Հայաստանի խորհրդայնացումով, հայկական հողերուն մէկ մասը բռնագրաւուեցաւ Թուրքիոյ կողմէ, մաս մը կցուեցաւ Վրաստանի եւ ուրիշ մաս մը՝ Ատրպէյճանի:

Ներկայ Հայաստանը ունի միայն 29·800 քառ· քմ· տարածութիւն: Սահմաններն են՝ հիւսիսէն Վրաստան, հարաւէն Իրան, արեւելքէն Ատրպէյճան, արեւմուտքէն Թուրքիա: Մայրաքաղաքն է Երեւան, որ ունի մէկ միլիոնէ աւելի բնակիչ:

Հայաստանի մակերեւոյթը ընդհանրապէս բարձր է: Այսուհանդերձ, ունի լեռնաղաչտեր, դաչտավայրեր, հովիտներ եւ տափաստաններ:

Լեռնաշղթաներ

Հայաստան լեռնաշղթաներով շրջապատուած երկիրն է:

1.– Հարաւային լեռնաշղթաները կը սկսին Միջերկրական ծովու հիւսիսարեւելեան ափերէն եւ կը մեկնին դէպի Հայաստան: Կը կոչուին Հայկական Տաւրոս:

2.– Հիւսիսային լեռնաշղթաները կը գտնուին Սեւ Ծովու եզերքը: Կը կոչուին Պոնտական լեռներ:

3.– Արեւելեան լեռնաշղթաները կը գտնուին Սեւանայ լիճին չուրջ: Արեւելեան կողմը՝ Սիւնիքի լեռները, արեւմտեան կողմը՝ Գեղամայ լեռները:

4.– Կեդրոնական լեռները կը տարածուին վերոյիշեալ երեք լեռնաշղթաներու միջեւ: Ամէնէն ուշագրաւը Հայկական պարն է, որ առաջ ջուր ունենալուն համար կը կոչուի նաեւ Բիւրակնեան:

Կեդրոնական Հայաստանի նշանաւոր լեռներն են՝ Արարատը կամ Մեծ ու Փոքր Մասիսները: Մեծ Մասիսը ունի 5160 մեթր բարձրութիւն: Քառագագաթ Արագած լեռը, Արարատէն հարաւ՝ Ծաղկանց լեռները, Նպատ լեռը, Վանայ լճին արեւմտեան ափին վրայ Սիփան լեռը, եւ այլն:

Բարձրաւանդակներ

Լեռնաշղթաներու գագաթները ընդարձակ տարածութիւններով բազմաթիւ բարձրաւանդակներ կան: Նշանաւոր են՝ Խարբերդի մօտ Տերսիմի եւ Կարինի մօտ Կարինի բարձրաւանդակները:

Գետեր

Հայաստան լեռնային երկիր ըլլալով, բնականաբար հարուստ է գետերով: Մեծ գետերէն են՝ Եփրատ, Տիգրիս, Կուր, Ճորոխ, Արաքս կամ Երասխ: Օժանդակ գետերէն՝ Ախուրեան, Հրազդան, Ողոտան, եւ այլն:

Լիճեր

Հայաստանի տեսարանները կը զարդարեն զանազան մեծութեամբ գողտրիկ լիճեր: Մեծերէն են՝ Սեւանայ կամ Գեղամայ, Վանայ, Ուրմիոյ կամ Կապուտան: Փոքրերէն՝ Ծովք, Նազլու, Զըլտըր, Արփի, եւ այլն:

Կենդանիներ

Հայաստան հարուստ է ընտանի եւ վայրի կենդանիներով:

Նշանաւոր են հայկական ձին, Վանի բրդոտ կատուն, որդան կարմիր թանկագին միջատը, մեղուն, չերամը, սրճագոյն արջը, սամոյրը, կուզը, ագիսը, ջրշունը: Ունի կով, եզ, գոմէշ, ոչխար, այծ, եղնիկ, եղջերու, նոխազ, վարազ, գայլ, աղուէս, յովազ, եւ այլն:

Անթիւ են թռչուններու տեսակները: Սոխակ, կռունկ, արագիլ, կարապ, վայրի բազ, սագ, արծիւ, ճայ, կաքաւ, եւայլն:

Լիճերու եւ գետերու մէջ կան բազմատեսակ ընտիր ձուկեր: Անոնցմէ են՝ Վանայ տառեխը, Սեւանայ գեղարքունին, իշխանաձուկը:

Բուսականութիւն

Հայաստան ունի բուսական մեծ հարստութիւն: Կ'արտադրէ բամպակ, ցորեն, հացահատիկներ, դեղձ, ծիրան, խնձոր, տանձ, անուշի խաղողներ, եւ այլն:

Հանքեր

Հայաստան լեռնային եւ հրաբխային երկիր ըլլալով, հարուստ է բազմատեսակ քարերու եւ մետաղներու հանքերով: Ունի պղինձի, երկաթի, կապարի, կրաքարի, ալիմինիումի, քրոմի, մարմարի, կրանիթի, պազալթի, մոլիբդէնի, ծծումբի, կիրի, աղի, արծաթի եւ ոսկիի հանքեր: Նշանաւոր է Հայաստանի հողաքարը (տուֆ):

ՄԵՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Մեր Հայրենիք, ազատ անկախ,
Որ ապրել է դարէ դար,
Իւր որդիքը արդ կանչում են,
Ազատ, անկախ Հայաստան:

Ահա՛, եղբայր, քեզ մի դրօշ,
Որ իմ ձեռքով գործեցի
Գիշերները ես քուն չեղայ,
Արտասուքով լուացի:

Նայի՛ր նրան, երեք գոյնով,
Նւիրական մեր նշան,
Թո՛ղ փողփողի թշնամու դէմ,
Թո՛ղ միշտ պանծայ Հայաստան:

Ամենայն տեղ մահը մի է,
Մարդ մի անգամ պիտ՛ մեռնի,
Բայց երանի՝ որ իւր ազգի
Ազատութեան կը զոհւի:

Միխայէլ Նալբանդեան

ՅԱՌԱՋ ՆԱՀԱՏԱԿ
(Քայլերգ Հ.Մ.Ը.Մ.-ի)

Յառա՛ջ նահատակ ցեղի անմահներ,
Վեց դարու անմոռ վրէժի զրահներ,
Կատարն հայրենի լերանց հեռագոյն՝
Երթանք կոթողել դրօշակն եռագոյն:

Հընկայ նուիրման
Տորմի՛ղ հզրաթեւ,
Կամաւո՛ր բանակ,
Յառա՛ջ անսասան,
Յառա՛ջ անդեղեւ,
Դէպի յաղթանակ:

Վատին սեւ արիւն մեր հողն ոռոգեց,
Տարագիր հայն իր կեանքը նորոգեց,
Երէկ շղթայուած՝ այսօր ինքնավար,
Յարեալ վեհօրէն դամբանէն խաւար:

Հընկայ նուիրման
Տորմի՛ղ հզրաթեւ,
Կամաւո՛ր բանակ,
Յառա՛ջ անսասան,
Յառա՛ջ անդեղեւ,
Դէպի յաղթանակ:

Հ.Մ.Ը.Մ.-Ի ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐ

Ով հայ արի ձախ բարձրացիր,
Մարմնով մտոով հսկայ դարձիր,
Ջանիմ ձիգ թափէ դու ամէն օր,
Գործադրելու բարիմ մը ձոր:

Հնազանդէ մեծերուդ միշտ,
Մի պատճառեր ոչ ոքի վիշտ,
Ազգիդ համար միշտ աշխատէ,
Եղիր առոյգ եւ ճիշդ դատէ:

ՍԱՐԴԱՐԱՊԱՏ

Երբ չի մնում ելք ու ճար,
Խնճթերն են գոնում հնար:
Այսպես ծագեց, արեգակեց
Սարդարապատի մարտը մեծ:

Զանգեր, ղողանջէէ,
Սրբազան բաջերին կանչէէ
Այս արդար պատից:
Սերունդնե՛ր, դուք ձեզ ճանաչէէ
Սարդարապատից:

Աւարայրից ջանք առանք,
Այստեղ մի պահ կանգ առանք,
Որ շունչ առած՝ շունչերնիս տանք
Սարդարապատի պատի տակ:

Զանգեր...

Բայց մենք չընկանք, մենք միշտ կանք,
Մենք չհանգանք դեռ կը գանք,
Երբ տան զանգը, ահազանգը,
Որ մեր հոգու պարտքը տանք:

Զանգեր...

GEORGIA
Alaverdi
Ijevan
Gyumri
Vanadzor
Aragats
Lermagagat'
Hrazdan
AZERBAIJAN
Ejmiatsin
YEREVAN
Vardenis
TURKEY
AZER.
(Naxçıvan)
Kapan
IRAN
0 20 40 km
0 20 40 mi

Գինը $ 5.00

Ստանալու համար
Գիմել Հ.Մ.Ը.Մ.ի Միացեալ Նահանգներու
Արեւմտեան Շրջանային Վարչութեան
եւ Մասնաճիւղերու գրասենեակները: